

Çocuklarla Felsefe ve Değerlerimiz

Varoluş Gemisi: Küçük Tayfaların Büyük Soruları

Müfit Selim SARUHAN

eski
yeni.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1960

FCR Sertifika No.: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyei

Yayın No | Publication Number: 431

Kitap Adı : Çocuklarla Felsefe ve Değerlerimiz

Alt başlık : Varoluş Gemisi: Küçük Tayfaların Büyük Soruları

Book Title : Philosophy for Children and Our Values

Subtitle : The Ship of Existence: Great Questions of Little Sailors

ISBN : 978-625-8596-45-8

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258596458

Yazar | Author: Müfit Selim Saruhan

Kurum | Institution: Ankara Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01wntqw50

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5x21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 187 (xvi+171)

Yayın Tarihi | Publication Date: Temmuz | July 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR Yayın

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: JNAM - Ahlakî ve Sosyal Amaçlı Eğitim | Moral and social purpose of education

BISAC: EDU029000 - Eğitim / Felsefe, Kuram ve Sosyal Yönler | EDUCATION / Philosophy, Theory & Social Aspects

THEMA: JNAM - Eğitimin ahlakî ve toplumsal amacı | Moral and social purpose of education

LC Classification: BJ - Etik | Ethics

DEWEY: 170 - Etik (Ahlak Felsefesi) | Ethics (Moral philosophy)

WoS Category: Eğitim ve Eğitsel Araştırmalar | Education & Educational Research

WoS Citation Topics Meso: 6.269 - Siyaset Felsefesi | Political Philosophy

WoS Citation Topics Micro: 6.269.2443 - Çocuklar İçin Felsefe | Philosophy for Children

Scopus Subject Areas (ASJC): 1211 - Felsefe | Philosophy

Atf Bilgisi | Cite as: Saruhan, Müfit Selim. *Çocuklarla Felsefe ve Değerlerimiz*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiyei, 2026.

© Tüm Hakları Saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Çocuklarla Felsefe ve Değerlerimiz

Varoluş Gemisi: Küçük Tayfaların Büyük Soruları

Müfit Selim SARUHAN

Ankara 2026

Yazar Hakkında | About the Author

Müfit Selim SARUHAN

Bitlis'te doğdu (1969). Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi (1992). İslam Felsefesi alanında, İslam Düşüncesinde İstiare-Metafor konulu teziyle Yüksek Lisansını (1994), İslam Ahlak Felsefesinde Bilgi ve Hürriyet başlıklı çalışmasıyla da doktorasını Ankara Üniversitesi'nde tamamladı (2000). Aynı üniversitenin İlahiyat Fakültesi'nde doçent (2008) ve profesör (2013) oldu. Kırgızistan, Romanya, İtalya ve Kazakistan'da misafir öğretim üyesi olarak bulundu. Alanı ile ilgili kitapları kitap bölümleri, kitap editörlük çalışmasının Uluslararası makale bildiri konferans davetli konuşmaları bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Felsefesi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

2018-2024 yılları arasında Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Bilim Kurulu Asli Üyeliği yapmıştır.

Müfit Selim SARUHAN was born in Bitlis, Türkiye, in 1969. He graduated from the Faculty of Divinity at Ankara University in 1992. He received his M.A. in Islamic Philosophy from Ankara University in 1994 with a thesis entitled *Metaphor in Islamic Thought*. He completed his Ph.D. at the same university in 2000 with a dissertation titled *Knowledge and Freedom in Islamic Moral Philosophy*.

He was appointed Associate Professor at the Faculty of Divinity, Ankara University, in 2008 and was promoted to Full Professor in 2013. Throughout his academic career, he has served as a visiting scholar and faculty member in Kyrgyzstan, Romania, Italy, and Kazakhstan.

Professor Saruhan has authored numerous books, book chapters, and scholarly articles, edited academic volumes, and delivered invited lectures and conference presentations at both national and international academic events. His research focuses primarily on Islamic philosophy, Islamic ethics, and the intellectual tradition of Islamic thought.

He currently serves as a faculty member in the Department of Islamic Philosophy at the Faculty of Divinity, Ankara University.

Between 2018 and 2024, he served as a Full Member of the Scientific Board of the Atatürk Cultural Center, one of the institutions affiliated with the Atatürk Supreme Council for Culture, Language and History.

Kitap Hakkında

Çocuklarla Felsefe ve Değerlerimiz

Varoluş Gemisi: Küçük Tayfaların Büyük Soruları

Bu kitap çocukların düşünme, sorgulama, anlamlandırma ve değer geliştirme süreçlerine rehberlik etmeyi amaçlayan bir çalışmadır. Eser, felsefe, ahlak, eğitim bilimleri, psikoloji ve pedagoji alanlarından yararlanarak çocuklarla değerler üzerine nasıl konuşulabileceğine dair teorik ve uygulamalı bir çerçeve sunmaktadır.

Kitap, çocukların yalnızca bilgi edinmelerini değil; aynı zamanda kendilerini, başkalarını ve içinde yaşadıkları dünyayı daha bilinçli bir şekilde anlamalarını hedeflemektedir. Bu amaç doğrultusunda merak, soru sorma, eleştirel düşünme, empati, adalet, dürüstlük, sorumluluk, cesaret, hoşgörü ve çevre bilinci gibi temel insani ve ahlaki değerler çocukların gelişim düzeylerine uygun örnek metinler, hikâyeler, diyaloglar ve etkinlik önerileri aracılığıyla ele alınmaktadır.

Eserin özgün yönlerinden biri, “Varoluş Gemisi” adlı felsefi kurgu içerisinde çocukları Kindî, Fârâbî, İbn Sînâ, İbn Rüşd, İbn Tufeyl, Ahmed Yesevî ve Descartes gibi düşünürlerle tanıştırmasıdır. Böylece çocuklar, felsefe tarihinin temel sorularını ve insanlığın ortak düşünce mirasını yaşlarına uygun bir anlatımla keşfetme fırsatı bulmaktadır. Bunun yanında bilgelik, adalet, ölçülülük ve cesaret gibi klasik erdemler günlük hayat örnekleriyle ilişkilendirilerek somutlaştırılmaktadır.

Kitap, geleneksel öğüt verici yaklaşımlar yerine sevgi dili, empati ve katılımcı öğrenme anlayışını merkeze almaktadır. Çocukların ahlaki ve düşünsel gelişimlerinde ailelerin ve eğitimcilerin üstlenebilecekleri roller açıklanmakta; hikâye anlatımı, rol oynama, grup tartışmaları, ahlaki ikilem çalışmaları ve sosyal sorumluluk uygulamaları gibi yöntemlere yer verilmektedir.

Eserde yer alan yirmi sekiz örnek okuma metni; aile, arkadaşlık, özgüven, zaman yönetimi, çevre, hayvan sevgisi, yaşlılık, yardım-

laşma, doğruluk, doğa ve öğrenme sevgisi gibi konuları kapsamaktadır. Bu metinler çocukların hem bireysel gelişimlerine hem de toplumsal duyarlılıklarının güçlenmesine katkı sağlayacak şekilde hazırlanmıştır.

Sonuç olarak bu eser, çocuklara yalnızca ne düşüneceklerini değil, nasıl düşüneceklerini öğretmeyi amaçlayan; eleştirel düşünme, ahlaki muhakeme, kültürlerarası anlayış ve erdem temelli bir yaşam bilinci geliştirmeyi hedefleyen kapsamlı bir rehber niteliğindedir. Ebeveynler, öğretmenler ve çocuklarla çalışan tüm eğitimciler için teorik bilgi ile uygulamayı bir araya getiren önemli bir başvuru kaynağı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar İçin Felsefe; Değerler Eğitimi; Ahlak Eğitimi; Çocuk Gelişimi; Eleştirel Düşünme; Erdemler; Karakter Eğitimi; Empati; Çok Kültürlülük; Aile Eğitimi; Çevre Bilinci; Çocuk Psikolojisi; Felsefi Danışmanlık; Etik; Çocuk Edebiyatı.

About the Book

Philosophy for Children and Our Values

The Ship of Existence: Great Questions of Little Sailors

Is an interdisciplinary study designed to guide children's intellectual, moral, and emotional development through philosophical inquiry and values education. Drawing upon philosophy, ethics, educational sciences, psychology, and pedagogy, the book offers both a theoretical framework and practical methods for engaging children in meaningful conversations about values.

The primary aim of the work is not merely to transmit information but to help children understand themselves, others, and the world around them more consciously. To achieve this goal, fundamental human values such as curiosity, questioning, critical thinking, empathy, justice, honesty, responsibility, courage, tolerance, and environmental awareness are explored through age-appropriate stories, dialogues, reading passages, and educational activities.

One of the distinctive contributions of the book is its philosophical narrative entitled "The Ship of Existence", which introduces young readers to major thinkers such as al-Kindī, al-Fārābī, Avicenna (Ibn Sīnā), Averroes (Ibn Rushd), Ibn Ṭufayl, Ahmad Yasawī, and René Descartes. Through this imaginative voyage, children encounter fundamental philosophical questions and discover the shared intellectual heritage of humanity in a manner suitable to their developmental level. Classical virtues such as wisdom, justice, temperance, and courage are also illustrated through examples from everyday life.

Rather than adopting a didactic and prescriptive approach, the book emphasizes the language of love, empathy, dialogue, and participatory learning. It highlights the roles that parents and educators can play in supporting children's moral and intellectual growth while offering practical methods such as storytelling, role-

playing, group discussions, moral dilemma activities, and social responsibility projects.

The volume contains twenty-eight thematic reading texts addressing topics including family relationships, friendship, self-confidence, time management, environmental responsibility, compassion for animals, aging, cooperation, honesty, nature, and the love of learning. These texts are designed to foster both personal development and social awareness among children.

Ultimately, the book seeks to teach children not only what to think, but more importantly how to think. It aims to cultivate critical reasoning, moral judgment, intercultural understanding, and a virtue-centered outlook on life. As such, it serves as a valuable resource for parents, teachers, counselors, and all educators interested in nurturing thoughtful, responsible, and ethically aware future generations.

Keywords: Philosophy for Children; Values Education; Moral Education; Child Development; Critical Thinking; Virtues; Character Education; Empathy; Multiculturalism; Family Education; Environmental Awareness; Child Psychology; Ethics; Philosophical Inquiry; Children's Literature.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	Xİ
GİRİŞ: Felsefe ve Değerleri Konuşurken	1
Sevgi Dili: Ahlaki İletişimin Temeli	7
Psikolojik ve Pedagojik Temeller	8
Ahlak ve Değerler Eğitiminin Felsefi Temelleri	9
Eğitimcilerin Yaklaşımı ve Pratik Uygulamalar	10
Ahlak ve Değerler Eğitimi Verirken Dikkat Edilmesi Gereken	
Temel Unsurlar	13
Eğitimcilere Önerilen Metotlar	14
Ahlaki Öykü ve Anlatılarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	17
<i>Yaşa ve Gelişim Düzeyine Uygunluk</i>	18
Değerli Öğretmenler ve Anne Babalar	20
Sevgili Çocuklar	26
 VAROLUŞ GEMİSİ	
<i>Küçük Tayfaların Büyük Soruları</i>	29
Kindî	37
Fârâbî	40
İbn Sînâ	43
Yesevî'nin Dört Denizi	47
İbn Rüşd	48
İbn Tufeyl	50
Funda Bismillah	52
Descartes – Akıl Pusulası	52
Sessizliğin Öğretisi	53
Ölüm Bir Limandır	54
Denizin Son Sesi	54
Felsefenin Denizleri	54
Yol Bitmez	55
Gemide Dört Erdem Üzerine Sohbet	55
a. Bilgelik: Düşünmenin Işığı	55
b. Adalet: Herkese Hakkını Vermek	56
c. Ölçülülük: Kendini Yönetebilmek	57
d. Cesaret: Öz güvenle Yol almak	57
e. Dört Erdemin Limanı	58

Sohbetlerle Yol Alıyoruz	59
1. Soru Sormak Güzel Şeydir	59
2. Ne Güzel Şeydir Yaşamak	62
3. Kendimize Duyduğumuz Güven, Başarının Anahtarıdır	65
4. Seni Seviyorum Demek En Güzel	68
5. Korkularımızı Yenelim	73
6. Başarının Sırrı: Zamanı İyi Kullanmak	75
7. Masallardan Öğütler	79
8. Çocukları Kimse Anlamıyor	83
9. Anne ve Babalarımızla Olan İlişkilerimiz	87
10. En Güzel Yer Evimizdir	91
11. Sokak Çocuklarını ve Kimsesiz Çocukları Anlamak	94
12. Babam ve Ben	98
13. Annem ve Ben	101
14. Yeni Bir Kardeş: Rakip mi Yoksa Yandaş mı?	103
15. Bir Gün Bizler de Yaşlanacağız	105
16. Çalışan Yorulmaz	108
17. Yaşam En Büyük Sınıftır, Ondan Ders Alalım	111
18. Arkadaşlık Ne Güzel Şey	115
19. İyi İnsan Kimseyi İncitmez	118
20. Doğru Söz İnsanı Yüceltir	121
21. İnsanları Küçümsememeli ve Alaya Almamalıyız	123
22. Hepimiz Çevreci Olmalıyız	125
23. Ormanların Değeri, Tabiatın Dengesi Onlarda. Öyleyse Onları Koruyalım	134
24. Ormanda Ödül	137
25. Hayvanlara İşkence Edenlere Ne Demeli?	140
26. Gökyüzünün Sırları	145
27. Doğa Bir Okuldur	148
28. Okumak Bizi Bilgili ve Mutlu Kılar	151
SONUÇ YERİNE: Yolculuk Devam Ediyor	155
KAYNAKÇA, İLERİ OKUMA VE ÖNERİLER	163
DİZİN	169

ÖN SÖZ

Bu kitaptaki yazıların çoğunun vücut bulmasını, TRT Türkiye'nin Sesi Radyosunda 1999-2003 yılları arasında hazırladığım “Çocuk Kalbi” ile “Çocuk ve Yaşam” programları sağladı. Çocuklara kendileriyle ve çevreleriyle barışık bir yaşam kurup sürdürmelerinin ve tüm önyargılardan arındırılmış bir hayatın barış, sevgi ve inanç ile dokunmuş yolunu örneklerle göstermeye çalıştım.

Radyo konuşmalarını kitap sayfalarına taşırken her birini titizlikle yeniden gözden geçirdim. Metinleri; felsefe, psikoloji, pedagoji ve ahlak açısından çocukların kavram dünyasına göre yeniden kurguladım. Farklı kültürleri kucaklayan ortak bir dil geliştirmeye gayret ederek hem öğretmenlerin öğrencileriyle hem de ebeveynlerin çocuklarıyla keyifle okuyabileceği bir paylaşım alanı oluşturdum. Küçük hikâye ve şiirleri de içeren 28 adet örnek metne ve ayrıca “Varoluş Gemisi” başlıklı bir kurguya da yer verdim. Bir gemi yolculuğunda kaptan ve çocuklar arasına geçen felsefe tarihine ve dört temel erdeme ilişkin sohbetlerin de ilgi çekeceğini umuyorum.

Çocuklara felsefe anlatırken benzer kurgular artırılabilir. Günümüz dünyasında çocuklarla ahlak ve değerler üzerine konuşmak, geçmişe nazaran daha karmaşık ve bir o kadar da zaruri bir mesele hâline gelmiş durumda. Böylesine çeşitlilik gösteren bir toplumsal bağlamda, ahlaki eğitimin geleneksel yöntemleri çoğu zaman yetersiz kalmakta, didaktik yaklaşımlar ise çocuklar üzerinde beklenen etkiyi yaratamamaktadır. İşte bu kitap, tam da bu noktada bir rehber olmayı amaçlıyor.

Elinizdeki eser, çocuklarla felsefe ve değerler üzerine konuşurken sevgi ve empati dilini merkeze alan, çok kültürlülüğü önceleyen, ancak dayatmacılıktan uzak bir yaklaşımı be-

nimsemektedir. Bu yaklaşım, geleneksel ahlaki eğitimin sınırlamalarını aşarak, psikolojik ve pedagojik teorilerin sağladığı modern perspektifleri çocuk eğitimine entegre etmeyi hedefleyerek çocukların ahlaki ve değerler dünyasına yönelik duyarlılıklarını geliştirecek örnek okuma metinleri ve pedagojik rehberlik sunuyor.

Eserin katkılarından biri, çocuklarla felsefe ve değerler eğitiminin yalnızca bireysel bir mesele olmadığını, aynı zamanda toplumsal uyum, adalet ve mutluluk gibi daha geniş sosyal bağlamlara hizmet ettiğini vurgulamasıdır. Çocukların yalnızca “doğruyu” öğrenmeleri değil, aynı zamanda başkalarının hikâyelerine ve farklılıklara saygı duymayı içselleştirmeleri de bu sürecin bir parçasıdır. Kitabın içeriği hazırlanırken bu çok boyutlu hedefler göz önünde bulundurulmuştur.

Eserin bir diğer kazanımı ise geleneksel, öğüt verici yöntemler yerine, çocukların kendi değerlerini keşfetmelerine olanak tanıyan bir rehberlik sunulmaktır. Farklı değer sistemleri ve kültürel bağlamları dikkate alan etkinlikler ve metinlerle, küreselleşen dünyada çocukların ihtiyaçlarına odaklanarak eğitimin, çocukların bilişsel ve duygusal gelişimini destekleyecek şekilde yapılandırılması hedeflenmiştir. Böylece hem ebeveynler hem de eğitimciler için somut yöntemler ve örnek metinler sunularak bu süreci kolaylaştıran bir kaynak sağlanmıştır. Kitabın içeriğinde yer alan örnek okuma metinleri ve uygulamalar ise, çocukların hem kendi ahlaki kişiliklerini geliştirmelerine hem de öz güven, empati, adalet ve hoşgörü gibi evrensel değerleri benimsemelerine katkı sağlama gayretindedir.

Kitaptaki bölümler, çocukların günlük yaşamlarında sıkça karşılaştıkları konuları onların anlayabileceği bir dil ve üslupla ele alıyor. Merak etmenin ve soru sormanın güzelliğinden, aile ve arkadaşlık ilişkilerinin değerine, çevreyi korumanın öneminden, ormanların ve hayvanların kıymetine kadar pek

çok içerik, çocukların çok yönlü gelişimine katkı sunmayı amaçlıyor.

Bu kitabın temel amaçlarından bir diğeri, çocukların merak duygusunu canlı tutmak, soru sormalarını ve keşfetmelerini teşvik etmektir. “Soru Sormak Güzeldir” ve “Hayat En Büyük Sınıftır, Ondan Öğrenelim” gibi bölümler, çocuklara öğrenmeyi sevdirmeyi hedefliyor.

Çocukların yalnızca kendi yaşamlarını değil, başkalarının hikâyelerini de anlamalarını sağlamak sevgi ve empati dilini geliştirmeleri önemlidir. “Seni Seviyorum Demek En Güzeli”, “Sokakta ve Kimsesiz Kalan Çocukları Anlamak” ve “Hayvanlara Zarar Verenlere Ne Söylemeliyiz?” gibi bölümler bu değerleri aşılamaı amaçlıyor.

Çocuklara çevre bilinci kazandırmak ve doğayı bir okul olarak görmelerini sağlamak da kitabın temel hedeflerinden biridir. “Hepimiz Çevreci Olmalıyız”, “Doğa Bir Okuldur” ve “Ormanların Değeri, Doğanın Dengesi Onlarda Saklı” gibi bölümler bu bilinci geliştirmeye yöneliktir.

Çocuklara erdemleri öğretmek, yalnızca teorik bilgi vermekten çok daha fazlasını gerektirir. Erdemler, onlara hayatları boyunca rehberlik edecek doğru ile yanlış ayırt etmeyi ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmeyi öğretecek önemli değerlerdir. Bu değerleri anlatırken uygun bir dil kullanmak, örnekler vermek ve pratik yöntemlerle içselleştirmelerini sağlamak son derece önemlidir.

Dünyamız, her biri kendine özgü değerlere, inançlara ve geleneklere sahip çeşitli toplumlardan oluşur. Bu çeşitlilik, çocuklara ahlaki değerleri sunarken hem bir zenginlik hem de bir zorluk yaratır. Geleneksel yaklaşımlar genellikle tek bir kültürün değerlerini genelleme eğilimindeyken çok kültürlü bir bakış açısı, her bireyin ve toplumun değerine saygı göstermeyi vurgular. Bu kitapta, çocuklara ahlaki değerleri akta-

rırken kültürlerarası anlayışı, farklılıkların kabulünü ve empatiyi ön plana çıkarmak amaçlandı.

Her bir okuma metni, çocukların yaş seviyelerine uygun olarak tasarlanmış, yaratıcı sorular ve tartışma önerileriyle zenginleştirilmiştir. Bu yaklaşım, çocukların hem bireysel hem de grup içinde eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyacaktır.

Bu kitabın yazılmasında ilham aldığım başlıca düşünce, çocuklara yalnızca “neyi bilmeleri” gerektiğini değil, aynı zamanda “nasıl sorgulayacaklarını” ve “anlamlandıracaklarını” öğretme fikridir. Umuyorum ki, bu eser hem ebeveynler hem de eğitimciler için bir başucu kaynağı olacak ve çocukların değerler dünyasına rehberlik ederken sizlere ilham verecektir.

Kitabın temelini oluşturan en önemli unsurlardan biri olan aile kavramı hangi kültür, dil ve coğrafyada olursa olsun sevgi, adalet, paylaşım ve ihtiyaçlar birliğini çağırıştırır. Aile kavramının modern dünyada yüz yüze kaldığı meydan okumalarla baş etmenin çözümü de bu değerlerin kıymetini yeniden fark etmekten geçmektedir.

Bireyde iyilik olmadan evde iyilik, evde iyilik olmadan da toplumda iyilik gerçekleşmez. Eşler, çocuklar, büyükbaba ve büyükannelerle, çekirdek aileden geniş aileye değin baktığımızda aile, sevginin farklı katmanları ile yaşandığı bir ortamın adıdır. Sevginin felsefi açıdan haz, çıkar ve iyilik olmak üzere üç görünümünden bahsedilir. Sevginin felsefi derinliğine baktığımızda onun haz, çıkar ve iyilik gibi farklı görünümelerde karşımıza çıktığını görürüz. Ancak her sevgi, kalbimizde aynı hızla büyümeyi veya aynı izi bırakmaz:

- Sadece anlık bir heyecana veya hazza dayalı olan sevgi, bir kıvılcım gibi hemen parlar ancak aynı hızla da sö-nüp gider.

- Öte yandan, çıkara dayalı olan sevgi genellikle tedbirlidir. Yavaş yavaş örülür ama beklenti karşılanmadığı anda yerini hızla bir boşluğa bırakır.
- İçten bir samimiyetle, iyiliğe dayalı olarak başlayan sevgi ise çabucak filizlenir ve kolay kolay pes etmez.

Şüphesiz ki en kalıcı ve sarsılmaz sevgi, hiçbir karşılık beklemeden doğrudan ‘iyiye’ yönelmiş olandır.

Bu açıdan bakıldığında aile sadece bir sevgi ve değerler uzlaşması değil, aynı zamanda bu duyguların harmanlandığı bir hayat okuludur. Bir anne ve babanın zorluk ve güçlüklerle de olsa onlarca çocuğa kol kanat germesini ve buna karşılık modern hayatta onlarca çocuğun bir anne babaya bakamayıp huzurevinde barındırmasını nasıl yorumlayabiliriz?

Düşünürler, sevgiyi başlangıçta doğal ve seçimli olmak üzere ikiye ayırırlar. Doğuştan hazır bulunan sevgi olduğu gibi, sonradan irademizle edindiğimiz ve koruduğumuz sevgiler de vardır. Bütün varlıkların düzeni ve durumlarının iyilik içinde olması sevgiye bağlıdır. Eğer aile/toplum içinde yaşayan insanlar birbirlerini seven kişiler ise birbirlerine karşı adaletli davranırlar ve aralarında hiçbir anlaşmazlık ortaya çıkmaz. Güven, dayanışma ve yardımlaşma ancak birbirlerini seven kişiler arasında gerçekleşir. Onlar birbirlerine yardım ederken aynı sevgiyi paylaşırlarsa sevilen her şeye ulaşırlar. Güçlük ve zorluklar olsa bile, hiçbir amaçları imkânsızlaşmaz. Aile ortamı, ahlaki değerlerin öğrenildiği ve yaşandığı bir okuldur. Aile, bireyleri, yaşlılarıyla geçmişe bağlar, gençleri ve çocuklarıyla da geleceğe hazırlar. Ailede kuşaktan kuşağa bilgi ve tecrübe aktarımı her daim yaşanır. Bu açıdan aile önemli bir eğitim yuvasıdır.

Hayat biricik, zaman biricik, insan biriciktir. Çocukluk, gençlik ve ihtiyarlık da biriciktir.

Çocuklar, gençler ve yaşlılara en büyük özenle davranmalı, en güzel anılarla yaşamalarına aracı olmalıyız. Bir kez yaşar,

bir kez ölür insan. Bir kişi çocuğun, gencin veya yaşlının sadece fiziksel olarak emanet olmadığını bilmeli, onların yaşlarının değerini gözetmelidir. Bir daha çocuk, bir daha genç, bir daha yaşlı olmayacağı bilinciyle insana yaklaşmalı, değer vermeli ve ilişkilerimize özen göstermeliyiz.

Çalışmanın son okumasını yaparak kıymetli eleştirileri ve önerileriyle eseri zenginleştiren değerli kardeşlerim ve doktora öğrencilerim Yusuf Nazlı, Levent Edige Özdemir ve Abdurrahim Karabulut’a teşekkür ederim.

Her çalışmamda olduğu gibi bu çalışmamın da okuyucuya ulaşmasını sağlayan FCR/Eskiyei Yayinevi’ne ve özverili tüm çalışanlarına, değerli editörümüz Hüseyin Nazlıaydın’a daim destekleri için müteşekkirim.

***Okumak, anlamak, uygulamak
ve mutlu olmak dileğiyle...***

Müfit Selim SARUHAN
Ankara 2026